

HAAL

J. J. VAN DER WERF

HAK-AL is het mededelingenblad van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg.

Redactieadres: Molenwal 24 te Culemborg.

Kontaktadres Natuur- en Vogelwacht: Gerard van Zuylen, Zandstraat 32a, Culemborg. Tel.: 03450-3922

Penningmeester: Frans Waroux, Mendelsschnlaan 7, Culemborg. Betalingen: postgiro 34 33 351 t.n.v. F. Waroux, rek. Natuur- en Vogelwacht Culemborg

Begeleiding Jeugdgroep: Gerard van Zuylen (adres zie boven) en Leo van de Kooij, Vliegerweg 3, Culemborg tel.: 03450-5450

Plantenwerkgroep: Naud Wijnhoven, Golberdingenstr 1, Culemborg. tel.: 03450-5221

Bibliothecaris: Frans Waroux, Mendelsschnlaan 7, Culemborg. tel.: 03450-5393.

Coördinatie broedvogelinventarisatie: Chris Kalden, Raveleinstraat 51, Culemborg.

Redaktieteam: Harry Uphof (redactieadres), Cocky van Zuylen (typewerk), Jillis van de Warenburg (lay out en tekeningen) en Jaques Coninx (produktie)

tekening voorblad: grootoorvleermuis

Van de redactie

Na het vertrek van Arno Bos, die naast de algemene coördinatie ook de redactie voerde van het blad van de NVWC, is de redactie bij ons terecht gekomen. Wij willen proberen dit blad even functioneel te laten zijn als onder zijn leiding.

Dit nieuwe nummer verschilt in twee opzichten van het vorige: het heeft een naam en een andere vorm gekregen. Deze door Arno voorgestelde naam is door een groep onder voorzitterschap van Hans Rietvink uitgekozen. De naam is de Culemborgse uitspraak van "heb ik al". Hak-al wordt tijdens excursies gebruikt om aan te geven dat een plant of dier al is waargenomen en/of genoteerd. De nieuwe vorm van het blad is gekozen om het mogelijk te maken door de mensen zelf getypte teksten zonder overtypen in het blad op te nemen, met daarbij toch de mogelijkheid op verantwoorde wijze tekeningen tussen te voegen. Suggesties en kritiek over de vorm en de inhoud van het blad zijn van harte welkom.

excursieverslagen, verhalen, etc. voor het volgende nummer moeten uiterlijk 25 september bij de redactie aanwezig zijn. Graag getypt met max. regelbreedte van 12½ cm.

HET WEEKENDJE IN OVERRASSELT

We startte op 6 juni om 7 uur op het jach. We reden anderhalf uur om in Overrasselt te komen. De eerste avond was er een diaavond. Van dr.Kloostermans van het S.B.B. en een zekere Rien uit Arnhem. Er waren veel dia's over de Haterse vennen. Wij gingen steeds even naar de varkens en biggetejs kijken. We gingen om een uur of 11 naar bed. We sliepen in een tent met Mariska en Annette. 's Ochtens werden we om ongeveer om 4 uur wakker. Er was al een excursie al om 5 uur in de ochtend. Het was een erge mooie excursie . We kwamen om 7 uur terug en ontbeten om \pm 8 uur. We aten brood met brinta en Thee. Daarna hielden een watergevecht met de jongens. Om 10 uur was er een excursie langs de Haterse vennen ondeleiding van dr.Kloostermans.We hebben daar zonnedauw en beenbreek gezien. Die middag gingen we alles klaar maken voor het kampvuur. Het kampvuur was heel leuk en gezellig. Arno maakte over onverwachtse foto's.b.v. van Mariska en Cokkij. D dan riep hij ze en dan werden ze op de foto genomen. Toen ging de hele groep liederen zingen mevrouw Jansen zong erg mooi. Toen gingen we spelletjes doen Joepiejoepie is gekomen Zevensprong Groen is gras. Toen werd het weer 11 uur. Maar die

morgen werden we om acht uur wakerker. Die morgen hebben we weer een watergevecht gehad. Toen help Harrij ons mee om de jongens nat te gooien. En 's middags gingen we Harrij achterna met water. Toen ging Harrij van angst in een hoge eik zitten. En toen liet Jonnij Bosch.Mariska de boom in klimmen.Toen riep Harrij:"De held Jonnij Bosch durft niet naar boven! En toen ging de held Jonnij Bosch de boom in. Maar Harrij had daar een mok water. En dat gooide hij zo over Jonnij heen. Die ging vulg naar beneden. Toen probeerde de J jongens het om ta op tek hem nat te gooien. En opeens sprong Harrij eruit. En toen gingen de jongens water halen bij de pomp. Toen moesten er een paar kinderen Harrij meehalpen. Toen moesten we op een rijdje op het pad zitten. En Harrij had een emmer water achter ons neergezet. En ik en nog een meisje moesten met een mok water in de struiken zitten als Harrij geen water meer had moesten wij aanvallen. En dee Harrij het niet meer. En toen ging de groep op de fiets weg en toen gooide Jonnij een bak water over Arno. En toen moest Arno nat op foto. Die avond aten wij macaronie. En toen gingen we weer naar huis.

Esther en Berbera v.d.Vate

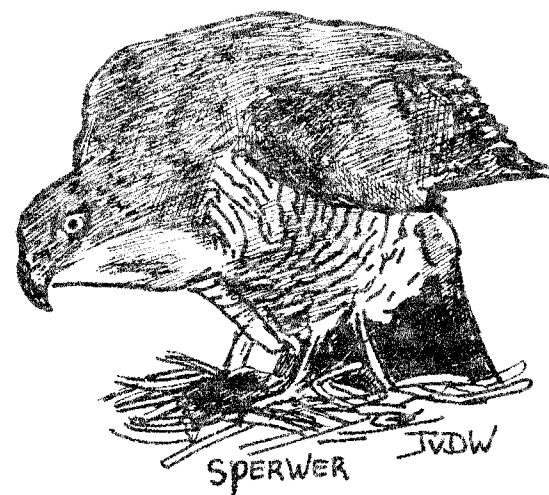
Korte samenvatting van het weekend naar de Overasseltse- en Hatertse Vennen.

Vrijdag 6 juni '75

Deze dag zullen 42 mensen, t.w. leden en huisgenoten van de natuur- en vogelwacht Culemborg, o.l.v. Arno en Chris een weekend gaan kamperen naar de Overasseltse- en Hatertse Vennen.

Vrijdagochtend zijn een aantal "steunpilaren" van onze club reeds naar het kampadres vertrokken om de overige deelnemers 's avonds op te wachten en te voorzien van koffie (een niet te onderschatten drankje voor diverse leden). Een vijftal sportieve leden ging op deze mooie dag om \pm 18.00 uur vertrekken per rijwiel om dan tegen 23.00 uur in Heumen aan te komen. (moet je onderweg ook maar niet met een boer gaan praten, die je de verkeerde kant opstuurt). De overige leden nu van de vogelaars vertrok om \pm 19.30 uur vanaf het Jach met een aantal auto's en kwam om \pm 20.30 uur in Heumen aan. Na aankomst in Heumen kregen we koffie en konden de slaappleaatsen worden verdeeld, waarbij ook de laatste tent nog moest worden opgezet. Hierna volgde nog een dializing door Rien R. over het gebied rond Nijmegen en na de pauze nog een dializing door jachtopziener Kloosterman. Na een niet al te lange nachtrust voor de meesten van ons,

(om half vier was de eerste vogelvriend reeds uitgeslapen), stonden we aan het begin van een mooie zaterdag. Om vijf uur vertrok een klein groepje jeugdigen reeds voor een wandeling in de omgeving om zo toch nog de overigen enige rust te gunnen. Om even na acht uur vertrok daarna een excursie naar de diverse vennen o.l.v. Gerard. Deze excursie mag als bijzonder geslaagd worden genoemd. Terugkomst was om \pm 16.30 uur. De mensen, die niet met Gerard mee gegaan waren, gingen o.l.v. jachtopziener Kloosterman van de natuur genieten. Ook hier waren alleen maar positieve geluiden te beluisteren. Na een heerlijke maaltijd, (oeslist goed gestampt), werd door enkele lieden het kampvuur voorbereid.

Dit kampvuur mag, omringd met diverse spelletjes, waaraan deelgenomen door alle aanwezigen, als een enorm succes worden gezien. Na het kampvuur zijn een vijftal "sterken" nog naar de Ooypolder geweest om daar te luisteren naar o.a. Roerdomp. Om 2.30 uur lag iedereen te bed en kon ditmaal van een langere nachtrust dan in de voorgaande nacht gaan genieten. Zondagochtend vertrok een excursie o.l.v. Gerard naar het Heumense bos en ging een andere groep naar het Natuurreservaat "De Duivelsberg" en daarna naar de Ooypolder om daar o.a. de Zwarte Stern te zien, maar bovenal te genieten van de zon. Om \pm 14.30 uur was iedereen terug bij het kampadres om een viertal fietsers uitgeleide te kunnen doen. (Zaterdagmiddag ging er helaas een fietsketting de vernieling in en hiervoor was geen nieuw exemplaar te koop). De overigen gingen hierna opruimen rond de kampeerboerderij en op de stal, waarna om 17.00 uur deze lieden met de macaroni konden gaan beginnen. Wederom bleek welk een voortreffelijke etenbereiders onze groep toch bezit. Na het eten werden de leden over de auto's verdeeld en konden \pm 18.00 uur vertrekken. Een paar "kopstukken" bleven achter om af te wassen en eventuele vergeten spullen te vergaren en mee te nemen. Dat iedereen een goede

zitplaats kon worden aangeboden tijdens de heen- en terugreis is mede te danken aan de bereidwilligheid van de heren Kalden Sr. en Kroon om voor onze groep te willen rijden. Gezegd mag worden dat dit weekend, mede dankzij het mooie weer, uitstekend is geslaagd, en dat velen van ons reeds uitzien naar een volgend weekend.

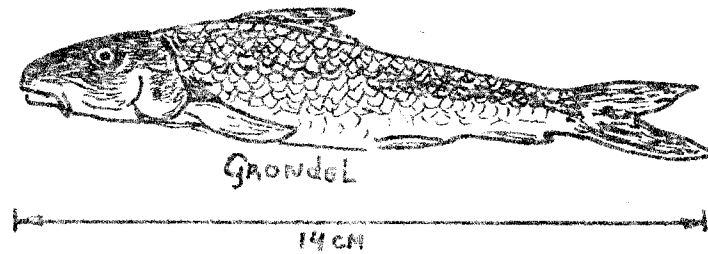
Joop

Opsomming van waargenomen vogels en planten tijdens een excursie op zaterdag 7 juni '75 in het gebied tussen Heumense bos en Wijchense Ven. Deelnemers waren o.l.v. Gerard; Cocky Marian, Frans, Harry, Jacques, Annelies, Joop en Leo.

Vogels: roodborst, pimpelmees, matkop, geelgors, boomvalk (1p), spreeuw, zwarte kraai, houtduif, ekster, kievit, torenvalk, merel, roodborsttapuit(1p), grasmus, veldleeuwerik, braamsluiper, gele kwikstaart, tjiftjaf, fitis, groene specht, winter-

koning, goudhaantje, staartmees, vink, waterhoen, dodaars, tafeleend + jongen, wilde eenden, kokmeeuw, ringmus, koolmees, wielewaal, gekraagde roodstaart, boompieper, koekoek, tortelduif, tuinfluiter, grote bonte specht, holenduif, vlaamse gaai, boerenzwaluw, zwartkop, fuut, kleine karekiet, patrijs, rietgors, grote karekiet, kneu, fazant.

Planten: dollie kervel, muizenootjes, rolklaver, gewone klaproos, wikke, bijvoet, smalbladige weegbree, rankende helmbloem, hengel, kruipende boterbloem, zuring, gele lis, helinkruid, bitterzoet, paarse dovenetel, speerdistel, wilde margriet, scherpe boterbloem, schijfkamille, reukloze kamille, veldereprijs, duizendblad, akkerviooltje, heldertasje, kleine klaproos, gele moxgenster, grasklokje, kopklaver, ocievaarsbek, reigersbek, kromhals, spurrie, schapengras, (zwenkgras), schapenzuring, tormentil, dotterbloem, moeraswaterik, watereppe, watermunt, kalmoes, veleriaan, korenbloem, vlasleeuwenbek, hennepnetel, gan^zsebloem, stinkende gouwe, zeepkruid, hemelsleutel, hoornbloem, St. janskruid.

LEDENVERGADERING 25 juli in de Open Hof

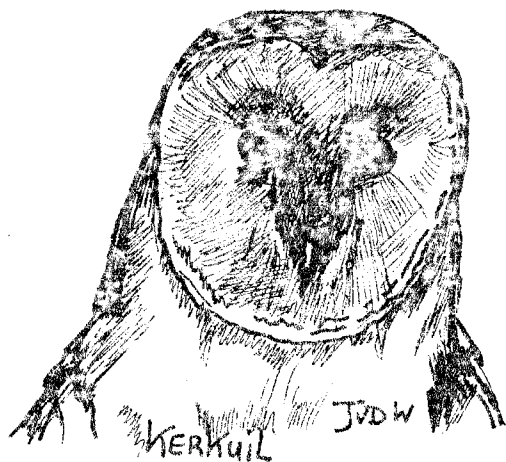
Iedereen was het overeens: het was een fijn weekend. Je hebt mensen leren kennen waarvan je enkel had gehoord of tijdens een excursie had gezien. Je hebt veel nieuwe dingen gezien (de meesten waren voor het eerst in zo'n gebied). Je kon doen en laten wat je zelf wilde en het was goed weer.

Naast de waardering voor het weekend was er ook kritiek (opbouwende) en discussie:

- * Een weekend moet een meer educatief karakter hebben
- * Er moet meer van de kenmerken van het gebied geprofiteerd worden
- * Een natuurgroep die met auto's op excursie gaat is inconsequent en ongeloofwaardig
- * Gezien de groep en de plaats van excursie was enkel deze manier van vervoer mogelijk (jeugd mocht niet te ver fietsen en/of had geen geld voor openbaar vervoer)
- * Wanneer het enkel een natuurstudie-weekend geweest zou zijn, was slechts de helft van het aantal mensen meegegaan.

- * De vrijblijvendheid van een weekend is met name aangenaam wanneer je de rest van het jaar "moet" inventariseren (Atlas-project, Staatsbosbeheer, etc.)
- * Er moet tijdens een weekend van elke excursie een verslag gemaakt worden
- * Het materiaal dat tijdens de excursie verzameld is moet daarna in het kamp gezamenlijk gedetermineerd worden
- * Er moet tijdens een weekend meer gepland worden
- * Meer soorten excursies; een vogelexc., insectenexc.
- * Per excursie meer onderwerpen behandelen

De jeugd kreeg bij de behandeling van het weekend speciale aandacht. De rede hiervan lag in de besteding van de zondag: spelen. Dit spelen werd aangeduid met "klooien". De hamvraag was, hoe moet je jeugd kennis der natuur bij brengen, vooral op een weekend?

Op deze vraag kwamen twee antwoorden:

- * Speciale jeugdweekenden vol excursies; tijdens die excursies is er voldoende ruimte voor "klooien".
- * Geen speciale jeugdweekenden, maar weekenden als die Overasselt waar nodig aangevuld met hierboven genoemde kritiek.

Leo van de Kooij zal in het vervolg de technische leiding van de weekenden voor zijn rekening nemen. Dit komt neer op het zorgen voor pannen, voedsel, dranken, verbanddoos etc.

De naam van deze technisch leider is i.h.v. "kampsik"

Er werden op de vergadering de volgende kampen gepland:

Herfstkamp met het accent op de jeugd en de natuur-educatie. Het wordt georganiseerd door Gerard van Zuilen, Johan de Kruif en de Kampsik.

Winterkamp als in Overasselt + kritiek. Arno Bos stelt voor dit weekend te houden van 27 december t/m 1 jan.. Wie later wil komen of eerder wil weggaan kan dat natuurlijk doen. De organisatie berust bij Frans Waroux, Gerard van Zuilen, Mieneke Uphof, Han Jansen (bakt olieballen), Riet van Brenk (kookt bruine-bonensoep) en de kampsik.

Over de gang van zaken bij de natuur- en vogelwacht werd het volgende opgemerkt:

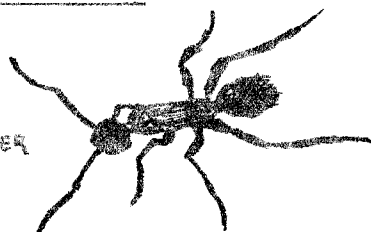
- * De plantenwerkgroep met excursies houden die ook voor leken begrijpbaar zijn.
- * Vogelwerkgroep moet half september rond zijn met de inventarisaties voor het Atlas-Project.

Iedereen wordt verzocht uit te kijken naar een permanente ruimte voor de Natuur- en Vogelwacht.

We doen niet mee aan de Culemborgse dag op de markt. Men vond het beter eerst de groep te stabiliseren, en pas later met de Natuur- en Vogelwacht de boer op te gaan

Koos Rypkema, Johan de Kruif, Jacques Oninkx en Bas Middelkoop hebben aangeboden jeugdexcursies te gaan leiden.

WERKSTER-RODE BOSMIEP

De zoogdieren van de Noordwest-Betuwe

In de Noordwest-Betuwe komen op dit moment op zijn minst 24 zoogdiersoorten in kleinere of grotere aantallen voor.

Voor een beter begrip, onder Noordwest-Betuwe versta ik het grondgebied van de gemeenten Beesd, Beusichem, Buurmalsen en Culemborg, begrensd door de Linge, de Diefdijk, de Lek en de lijn Zoelmond-Buurmalsen, ofwel het stuk waar we dit voorjaar met zijn allen geïnventariseerd hebben, excursies gemaakt, gewandeld en gefietst hebben. Het ligt in de bedoeling, dat er op min of meer regelmatige tijden iets over zoogdieren in ons clubblad verschijnt en dit is het eerste stukje.

De vierentwintig soorten zijn achtereenvolgens:

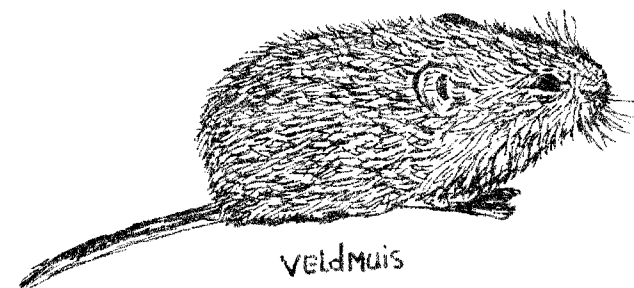
mol	dwergmuis	bruine rat
bospitsmuis	dwergvleermuis	huismuis
dwergspitsmuis	rosse woelmuisc	konijn
waterspitsmuis	aardmuis	has
huisspitsmuis	veldmuis	hermelijn
ogel	woelrat	wezel
baardvleermuis	muskusrat	bunzing
grootoervleermuis	boesmuis	ree

Tot voor kort (+ 1955) kwam de otter nog voor en zo nu en dan worden er verilderde huiskatten gezien en incidentele exemplaren van uit fokkerijen ontsnapte Amerikaanse nertsen.

Het zal u niet verwonderen, dat de muskus- of bismusrat pas sinds enkele jaren hier te vinden is, maar vorig jaar werden er al enkele tientallen gevangen of gevonden in het polderdistrict Lek en Linge. Ook het konijn en de ree zijn nog niet lang in ons gebied te vinden.

Het is niet onwaarschijnlijk, dat er nog enkele zoogdiersoorten voorkomen naast de al genoemde. Men denke bijvoorbeeld aan vleermuisen waarvan het voorkomen niet of nauwelijks onderzocht is.

Omdat onze kennis over de verspreiding en aantallen van zoogdieren niet erg uitgebreid is, wil ik iedereen vragen om ook zoogdierwaarnemingen en -vondsten door middel van de bekende waarnemingskaartjes te melden.

VELDMUIS

Waar vinden we nu de meeste soorten en de grootste aantallen?

Het spreekt vanzelf, dat dit in de gedeelten met een zo gevarieerd mogelijk milieu is. Dat zijn de gebieden waar grienden, eendekooien en populierenbossen gevonden worden, kortweg in de driehoek waarvan de basis wordt gevormd ~~xxxxxxx~~ door de Diefdijk en de zijden naar een punt in het oostelijk deel van de Regulieren lopen (pak de kaart er maar bij).

Van de negen voorkomende muizensoorten is het interessant te vermelden, dat de enige bekende plaats in Nederland waar de dwergspitsmuis in vochtige biotopen voorkomt de Regulieren is. Op de veldspitsmuis na zijn alle Nederlandse insectenetters in ons gebied vertegenwoordigd.

Wat zijn de belangrijkste biotopen voor de zoogdieren? In verhouding zijn de weilanden en akkers het minst belangrijk. Slechts enkele soorten verblijven er permanent nl. mol, haas en in gunstiger jaren de veldmuis. Wel komen er vele soorten vanuit de rijkere biotopen om voedsel te zoeken in deze terreinen, die over het algemeen minder dekking bieden; dit betreft een tiental soorten.

Een belangrijk biotoop vormen de bermen, waar nogal soorten, zoals veldmuis, bosmuis, egel en wezel permanent resideren en een zevental soorten regelmatig verblijft. Het gaat vooral om ruige bermen, die niet gesmaaid of gespoten worden.

De grienden vormen, met de eendekooien en roeten orven, het belangrijkste biotoop voor zoogdieren. Niet minder dan twaalf soorten leven er voortdurend, zoals rosse woelmuis, aardmuis, dwerg- en bosspitsmuis, hermelijn en bunzing. Zij benutten de grienden als slaap-, rust-, nest- en verpplaats.

De grote rijkdom aan zoogdieren in de Noordwest-Betuwe is voornamelijk te danken aan de complexen van grienden en eendekooien in de lage laaggrondgebieden. Het is te hopen, dat er voldoende van deze gebieden overblijft om de zoogdierenstand op peil te houden.

Onderstaande boeken zijn zeer geschikt om iets meer te weten te komen over het leven en de verspreiding van

de zoogdieren en zijn bij mij te bekijken en/of te lenen.

P.F. van den Brink Elseviers zoogdierengids
IJsseling en Scheijgrond Zoogdieren van Nederland
Van Nijngaarden e.a. De verspreiding van de
Nederlandse zoogdieren

Chris Malden.

Jeugdexcursie 31 mei 1975

Toen wij om 5 uur op het Jacht stonden, was de excursieleider nog nergens te zien. Nadat een van ons hem was gaan halen konden wij -het was kwart over vijf- vertrekken. Over de Rietveldseweg kwamen we bij de zandafgraving waar een kolonie oeverzwaluwen nesteld. Nadat we daar even hebben staan kijken gingen we verder richting Aquoise-meer. Vlak voor de grote weg die moesten oversteken, zagen we twee kookoeken die elkaar tussen de bomen achterna zaten. Bij het Aquoise-meer aangekomen gingen we dat gebied verkennen; we hoorden een wielewaal en zagen een kookoek.

In een sloot stonden de zogenaamde blaartrekkende boterbloemen, die Jillis direct uitprobeerde. Over een zeer mooi pad gingen we naar Leerdam om de ooievaar op het nest te bekijken. Op dat mooie pad zagen we o.a. een wespindief, een kleine bonte specht, twee purperreigers en zeer veel blauwe reigers. Aan het eind van het pad zagen we een fuut met vier jongen op zijn rug. Toen we in Leerdam waren zagen we echter geen ooievaar en om uit te huilen gingen we toen maar een restaurant binnen om iets te drinken. Toen we op de terugweg weer langs het nest kwamen zat hij er wel op. Langs de blauwe reigerkolonie bij Heukelum gingen we op huis aan. Toen werden ook buizerden zeer duidelijk waargenomen. Bij de visvijvers van de O.V.B. zagen we Kuifeenden(4), futen(2) en huiszwaluwen(±50); verder hebben we nog gezien: eksters, groenlingen, grasmussen, tuinfluiters, fitissen, tjiftjafjes, een torenvalk en een boonpieper. Samengevat een leuke excursie met veel waarnemingen.

Henkjan Kieviet en Kars Veling

Aalscholver

Bert de Boer signaleert een zeer gering aanbod van dode vogels!!!!

Zijn adres is: Martin Luther King 29.

AFSCHEID, MAAR NIET VOOR EEUWIG

We zijn 18 juli uit Culemborg vertrokken naar Noordwijk. Hierbij willen we iedereen bedanken voor de fijne tijd in de Natuur- en Vogelwacht Culemborg. Verder iedereen nog hartstikke bedankt voor het asiatisch hangbuikvarken, die het hier erg goed doet.

Ook nog bedankt voor de pot echte Culemborgse klei die een plaatsje op onze schoorsteen heeft gekregen. Iedereen die zin heeft in een duin- of boswandeling, of zo maar zwerven langs het strand is van harte welkom om naar Noordwijk te komen. Je kunt er komen met de trein naar Leiden, dan bus (lijn 42) naar Noordwijk, uitstappen bij het bowlingcentrum, van daar ± 10 minuten lopen naar de boswachterij Noordwijk.

Ons adres is: Duinweg 81, Noordwijk (Z-H).

Tel.: 01719 - 12480

Bel even als je komt!!

Groetjes,

Marian, Johnny, Sacha, Arny en Arno.

LEDENLIJST

- 79 Ton van Beek - Hinkerstraat 36 - Cothen
80 Joost van Beek - Kersenboom 26 - Culemborg
81 De Heer en Mevr. Kalden - Spoorstraat 14 - Culemborg
82 De Heer J.W. Kievit - Verdistraat 13 - Culemborg
83 Kees Wammes - Weidsteeg 75 - Culemborg
84 Gérard Aussems - Oranje Nassaulaan 19 - Culemborg
85 Pin Nijenhof - Parklaan 9 - Culemborg
86 Peter Brandsma - Korenbloem 1 - Culemborg
87 Elise Verhoef - Kamille 95 - Culemborg
88/89 Maarten en Elske Hoogendijk - Achter 't Zand 87
90 Marjanna Claveaux - Anna Kapelstraat 18 - C'borg
91 Ageeth Lamphen - Emmaalaan 10 - C'borg
92 Willy Vink - Marijkestraat 22 - C'borg
93 Noël Cimmerman - Van Pallandtdreef 4 - C'borg
94 Leen Kalden - Prijsseweg 6 - C'borg
95 Herman Boeve - M.L. King 181 - C'borg

CONTRIBUTIEREGELING

Er wordt geen contributie geheven, alleen een vrijwillige bijdrage naar eigen keuze. Als de klubkas te leeg wordt komt er vanzelf een oproep in het blad. Bijdragen kan men storten op girorekening nr. 34 33 351 tnv F. Waroux, rek. Natuur en Vogelwacht Culemborg

ADRESWIJZIGINGEN

Joop Jassies op 4 augustus jl. verhuist naar Tjalk 15 - Heerenveen 05130-25403
Arno en Marjan Bos op 18 juli jl. verhuist naar Duinweg 31 - Noordwijk Zh 01719-12480

NIEUWS VAN DE BIBLIOTHEEK

Na de eerste publikatie van boeken waaruit onze bibliotheek bestaat doet het mij genoegen hieronder een lijst van nieuwe boeken en verslagen te laten volgen welke door verschillende leden beschikbaar zijn gesteld. Mochten er nog leden zijn die boeken in hun bezit hebben welke in de ruimste zin met de natuur te maken hebben en deze beschikbaar willen stellen kunnen deze bij mij afgeven. Deze boeken blijven uitteraard uw eigendom en worden door de diverse lezers uiterst zorgvuldig behandeld.

Onderstaande boeken en verslagen zijn beschikbaar gesteld door o.a. Arie Bleijenberg, Gerrit Marchal, Chris Kalden, Staatsbosbeheer, Dave Schmitt, Arno Bos, Jac Coninx.

De volgende codes zijn aanwezig:

AL - Algemeen	NB - Natuurbescherming
GB - Gebieden	en Milieu
IN - Insekten	PL - Planten
IV - Inventarisatieverslagen	VO - Vogels
	ZD - Zoogdieren

Aanvulling I - boekenlijst

- PL-9 Paddenstoelen in kleuren - Dr. W.P. Postma
Uitgave uit de serie Meulenhoffs Natuurgidsen
- PL-10 Bloementecelt - C. Gelein
- PL-11 Plezier met planten Deel I-II-III - J.R.de Jong
- AL-9 De kleine aarde in vier seizoenen
- AL-10 Handboek nationale parken en natuurreservaten in Europa. Uitgave van de Ver. Natuurmonumenten
- AL-11 Staatsnatuurreservaten - Staatsuitgeverij
- AL-12 Ons levende bos - Geschreven en uitgegeven ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het Staatsbosbeheer
- AL-13 Wonderwereld der Reptielen - Helm Encyclopedie
- AL-14 Biologie voor iedereen - Deel I
Prof.Dr. Karl von Frisch
- AL-15 Biologie voor iedereen - Deel II
Prof.Dr. Karl von Frisch
- AL-16 De biologie in nieuwe banen
Prof.Dr. Adolf Böttmann
- AL-17 Het leven van plant en dier - C. Duddington
- AL-18 De woestijn leeft - Walt Disney. Dit is een dierenboek. Geen woestijn van dorre gegevens maar een boek dat door tekst en kleurenfoto's tintelt als de beste roman.
- AL-19 Wat vind ik in sloot en plas - Dr. W.J.Prud'homme van Reine. Excursieboekje voor het zoete en brakke water met kleur- en zwart-wit afbeeldingen van planten, dieren en insecten
- AL-20 The natural History of Europe (All in colour) - Paul Hamlyn. Een volledig geïllustreerde gids van bomen, bloemen, planten, vogels, vissen, insecten en reptielen van Europa
- AL-21 Jaarverslag 1974 van de Prov. Planologische Dienst van Gelderland
- AL-22 Jaarverslag 1974 Staatsbosbeheer
- GB-7 Natuur en landschap van waterland tussen Amsterdam en Monnikendam - J.G.R. Wartena
- GB-8 Terug naar de natuur/Bos en Heide - Ciny Maerander
101 boeiende wetenswaardigheden
- GB-9 Terug naar de natuur/Strand en Duin - G.H. Poeters
101 boeiende wetenswaardigheden
- GB-10 Terug naar de natuur/Wei- en waterland - Idem
101 boeiende wetenswaardigheden
- GB-11 Rivierenland Plant, dier en mens in het gebied van Rijn, Maas, Waal en IJssel - Jan v/d Kam
- IN-2 Vlinders en andere insecten in kleuren - Dr. W.P. Postma - Uitgave uit de serie Meulenhoffs Natuurgidsen
- IN-3 Tabel tot de orden en families van nederlandse insecten + bijlage figuren en overzichten. Wetenschappelijke mededelingen IBNV
- IV-19 Verslag van de rivierentellingen op 15/9 - 17/11 - 15/12 1973
- IV-20 Verslag van de rivierentellingen op 12/1 en 16/2 1974
- IV-21 Broedvogelinv. van de Oostelijke Bommelerwaard 1973
- IV-22 Excursierapport van het C.R.M.-reservaat "Tichelterrein" bij Buren en omgeving 1965/72
- IV-23 Gegevens over de avifauna van de Gem. Deil 1972
- IV-24 Ornithologische gegevens betreffende de Hiensche Waarden - Gem. Dedowaard 1960/74

- IV-25 Ornithologische gegevens betreffende de Dreumelse- en Wamelse uiterwaarden Gem. Dreumel en Wamel 1968/72
- IV-26 Ornithologische gegevens betreffende de Afferdonsche- en Destsche Waarden. Gem. Druten - 1968/72
- IV-27 Ornithologische gegevens betreffende de Drutensche Waarden - 1968/72
- IV-28 Ornithologische gegevens betreffende de Willemspolder - Gem. Echteld 1968/73
- IV-29 Broedvogelinv. van terreinen langs de Linge in de Gem. Echteld en Lienden - 1972
- IV-30 Gegevens over de fauna van het Westelijk gedeelte van de Gem. Geldermalsen - 1972
- IV-31 Broedvogelinv. in de Midden-Betuwe Gem. Meteren, Dodewaard en Valburg - 1974
- IV-32 Ornithologische gegevens betreffende de Middelwaard, Maneswaard, Wolfswaard en Klaverwaard in de Gem. Kesteren - 1969/73
- IV-33 Ornithologische gegevens betreffende de Ingensche Waarden en de Tollenwaard. Gem. Lienden - 1970/73
- IV-34 Ornithologische gegevens betreffende de Kil van Hurwenen en de Hurwenensche Uiterwaard. 1968/72
- IV-35 Ornith. inventarisatie van een gedeelte van de Marspolder en de omgeving van Meerten, Meertenwei en Leutes. Gem. Kesteren en Lienden. 1972
- IV-36 Broedvogelinv. van de Maasuiterswaarden tussen Boveneind (Gem. Lith) en Ravenstein en van de Keentsche Uiterwaard, de Wijth en de Maasuiterswaarden tussen Neerloon en Ravenstein-1974
- IV-37 Broedvogelinv. van het "Eiland van Alem". Gem. Maasdriel 1972/1974
- IV-38 Ornith. gegevens betreffende de Mauriksche en Ecksche Uiterwaarden. Gem. Maurik 1967/72
- IV-39 Broedvogelinv. van "Het Hornixveld". Gem. Maurik - 1972
- IV-40 Ornith. gegevens betreffende de Stiftsche Uiterwaarden. Gem. Ophemert en Varik 1968/72
- IV-41 Broedvogelinv. van de Waaluiterswaard bij Passewaay, tussen Zennewijnen en Tiel. 1972
- IV-42 Broedvogelinv. in de Oostelijke Tielewaard-1972
- IV-43 Ornith. gegevens betreffende de "Oosterhoutse Weilanden" de "Loenense Buitenpolder" en de Wolferense Waard Gem. Valburg - 1968/74
- IV-44 Ornith. gegevens betreffende de "Rijnswaard". Gem. Waardenburg. 1968/72
- IV-45 Ornith. gegevens betreffende de Winssense- en Ewijkse Uiterwaarden. 1968/72
- IV-46 Broedvogelinv. van de Lunenburgerwaard en de waarden van Gravenbol. Gem. Wijk bij Duurstede, met aanvullende gegevens over in het gebied als doortrekker en/of wintergast waargenomen vogelsoorten. 1958/72
- IV-47 Broedvogelinv. van het uiterwaardengebied tussen Zaltbommel en de sluis bij de St. Andries. 1972
- IV-48 Broedvogelinv. van de Waaluiterswaard te Tiel 1973
- IV-49 Broedvogelinv. van enkele telgebieden in de Betuwe. Gem. Echteld, Kesteren en Dodewaard. 1972/73
- IV-50 Avifauna van de Gem. Vianen - 1959/68
- IV-51 Broedvogelinv. van de Gem. Leersum. 1969/70
- IV-52 Gegevens betreffende de Avifauna van de Gem. Cothen. 1968/69
- IV-53 Avifauna van de Gem. Linschoten. 1949/1970
- IV-54 Verslag van de Midwintertelling 1971
- IV-55 Verslag van de Midwintertelling 1972

- IV-56 Resultaten van een meeuwentelling langs de grote rivieren op 1, 2 en 3 maart 1974
- IV-57 Avifauna van de Gem. Vleuten-De Meern. 1968/70
- IV-58 Avifauna van het Land van Maas en Waal 1969/73
- IV-59 Ornith. waardering van de uiterwaarden van de grote rivieren 1972
- IV-60 Ornith. gegevens betreffende de Heesseltse Uiterwaarden. Gem. Varik - 1965/72
- IV-61 Ornith. gegevens betreffende de Staartjeswaard en het uiterwaardengebied bij Weurt. Gem. Beuningen. 1968/72
- IV-62 Vogelonderzoek Kromme Rijn Gebied - aug.1972
- NB-4 Op hoop van Leven - Uitgave ter boekstaving van het Europese Natuurbeschermingsjaar 1970
- NB-5 Een natuurlijke zaak - Uitgave van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie
- NB-6 Bio-industrie en Landbouw - Uitgave Stichting "De luide lach"
- VO-3 Sier- en Watervogels - R.R.P.v.d. Mark
- VO-4 Fazanten en pauwen - R.R.P.v.d. Mark
- VO-5 Resultaten van een kwartelkoningonderzoek in 1973
- VO-6 De betekenis van de Hurwenense waarden en de oostelijke delen van de Tielerwaard als overwinteringsgebied voor wilde ganzen. 1973
- VO-7 De betekenis van de Bijland (Gem. Herwen en Aerdt) als overwinteringsgebied voor wilde ganzen 1972
- VO-8 De kolgans in West-Europa 1969/70 en 1970/71
- VO-9 Een Hagenaar en zijn Vogels - Jubileumuitgave van de Ver-Vogelbescherming Den Haag
- VO-10 Nestkastjes om zelf te maken - R. Schütze
- VO-11 Handleiding voor het inventariseren van broedvogels in Nederland - Uitgave KNNV

ZD-4 Bescherming van vleermuizen in Nederland - Sluiter, van Heerdt en de Smidt.

Dit was het dan weer voor deze keer. Openingstijden van de "Bieb" dagelijks van 's-morgens tot 's-avonds voorzover mijn vrouw of ik aanwezig zijn. Wij hopen dat van de aanwezige boeken veelvuldig gebruik wordt gemaakt.

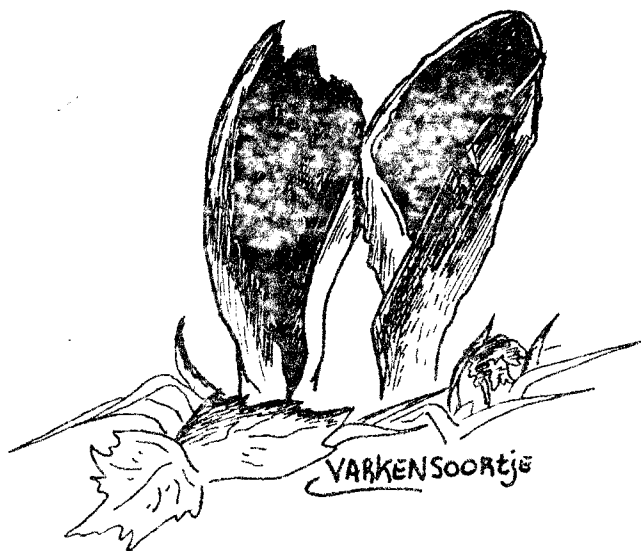
Bewaar het blad goed want de boeken worden slechts één keer gepubliceerd.

Frans Waroux - Mendelssohnlaan 7.

Iets over paddestoelen

De paddestoelen vormen een der grootste groepen van het plantenrijk. De meeste soorten zijn echter onaanzienlijk en lijken dikwijls niet meer dan kleine donkere vlekken of spinnewebachtige vliesjes; vele zijn zelfs microscopisch klein. Ze zijn van groot belang voor de omzettingsprocessen in de bodem van bos, weide en bouwland. Voor alle paddestoelen geldt, dat hun de groene chlorofyl ontbreekt.

Dit bladgroen maakt het de hogere planten mogelijk met behulp van zonlicht bepaalde anorganische stoffen uit de lucht en uit de bodem voor hun voeding te gebruiken. Paddestoelen zijn daartoe niet in staat. De paddestoelen moeten genoemde anorganische stoffen dus op een andere wijze zien te krijgen. Zij kunnen dat doen óf door als parasieten (woekerplanten) ten koste van andere planten te leven óf door zich als saprofieten (afvalplanten) te voeden met rottend plantaardig of dierlijk materiaal.

Werkgroep Vogelsterfte

Door het Centraal Diergeneeskundig Instituut te Rotterdam is een werkgroep Vogelsterfte in het leven geroepen. Het doel van de werkgroep is om zo volledig mogelijk gegevens te verzamelen met betrekking tot geconstateerde sterfte van in het wild levende vogels door ziekte en vergiftiging. Bij Chris Kalden, Ravelijnstraat 51, Culemborg zijn formulieren verkrijgbaar voor het melden van te onderzoeken vogels. Eventueel kunt U ook de verzending door hem laten doen.

De formulieren moeten met het te onderzoeken materiaal gezonden worden aan:

Centraal Diergeneeskundig Instituut
Afdeling Pluimveeziekten
Oude Rijsstraatweg 43
Doorn

Het dient aanbeveling de zending per van Gend & Loos als expresgoed te zenden aan genoemd instituut, Station Restante Driebergen.

Inzendingen moeten goed worden verpakt in krantenpapier, waaromheen een plastic zak en vervolgens in een stevige doos of koker.

Aan alle inzenders wordt zo spoedig mogelijk bericht gezonden.

Vogelbescherming verzorgt de centrale registratie, waaruit periodieke overzichten worden samengesteld. (zie Vogeljaar)

Verlag van de vergadering op donderdag 21-8-1975
ten huize van Nel en Leo van de Kooy.

In volgorde van de door Gerard van Zuylen opgestelde
agenda zijn de volgende punten ter sprake gekomen:

1. Uitwerking van de gedane inventarisaties.

In het kader van het Atlas-project waren op deze
avond de gegevens beschikbaar van de verschillende
vakken. Afgesproken werd dat op woensdagavond 3/9
a.s. bij Chris Kalden thuis, samen met de andere
coördinatoren van de vakken het eindresultaat zal worden
samengesteld. T.z.t. worden tevens deze gegevens ge-
publiceerd waarbij dan meer de nadruk op natuurlijke
eenheden zal worden gelegd. Over de uitwerking en
vormgeving hiervan wordt eveneens op 3/9 gesproken.

2. Wat vond iedereen van de inventarisaties?

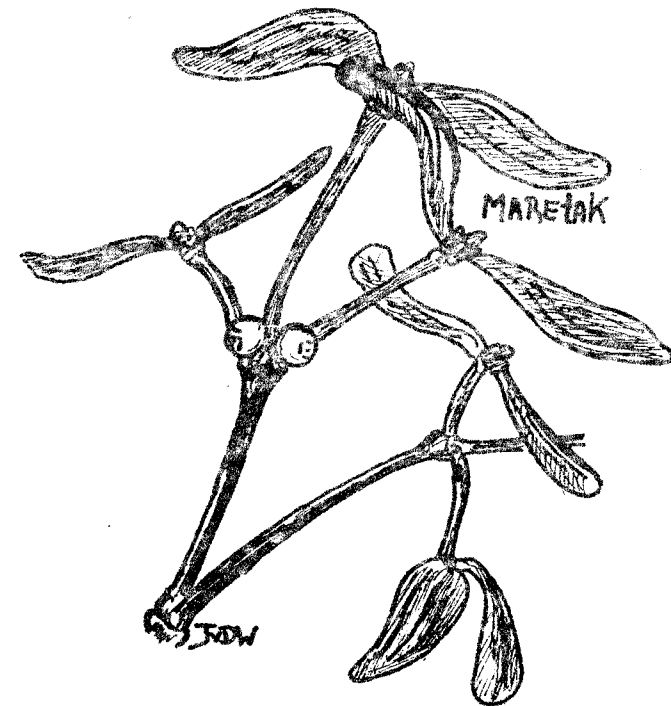
Gebleden is dat het inventariseren van de door onze
vogelwacht geaccepteerde 4 vakken (totaal 100 km²)
een flinke klus is geweest. In ieder geval een te
grote oppervlakte voor het beschikbare kader.

3. Gaan we dit volgend jaar weer doen?

Of we volgend jaar weer in het kader van het Atlas-
project zullen werken staat nog niet vast. Hierover
zal nader met het SOVON contact worden opgenomen.
Als werkgebied zullen we de grenzen aanhouden van de
Milieugroep Noord-West Betuwe, incl. het uiterwaar-
dengebied ten noorden van de Lek. Hierbij zullen we
ons meer op specifieke gebieden toeleggen, waarbij
dan meerdere aspecten van zo'n gebied worden onderzocht.

Onze gedachten gaan hierbij uit naar bv. de grienden,
de Regulieren, eendekooien, landgoed Mariënwaard, etc.

4. Kunnen we de komende tijd nestkasten maken
en ook het huidige bestand nakijken?
De reeds in het gebied aanwezige nestkasten zullen
dit najaar worden gecontroleerd. Indien noodzakelijk
zullen nieuwe kasten worden gemaakt en geplaatst.
Wie belangstelling heeft voor deze werkzaamheden
kan zich bij Harry Uphof of Hans van de Berg opgeven.
Nadere informatie hierover volgt nog.

Iets over trekvogels en vogeltrek.

Omdat de vogeltrek op het ogenblik aan de gang is volgt hier een artikelje over de trek.

We kunnen de trekvogels indelen in drie groepen:

zomergasten: deze vogels broeden in ons land en trekken in de herfst weg. Voorbeeld koekoek, Kievit, zwaluw.

wintergasten: deze vogels overwinteren hier en broeden in noordelijker gelegen gebieden. Het zijn vogels als bonte kraai, koperwiek, kramsvogel, verschillende soorten eenden.

De laatste jaren ook brandganzen in Haringvliet en Lauwersmeer en Kleine zwaan in het IJsselmeer.

doortrekkers: deze vogels trekken over ons land heen naar het zuiden. Kraamvogel, wilde eend.

Tegenover de trekvogels staan de standvogels. Deze blijven in ons land. Een paar soorten, zwarte kraai, boomkruiper, winterkoning, groene en zwarte specht. De roodborsten en spreeuwen die we hier 's winters zien zijn andere dan die hier 's zomers zijn; zij komen uit noordelijke gebieden en vervangen hun soortgenoten hier die naar het zuiden trekken. Verder zijn er ook nog invasievogels; dit zijn vogels die af en toe in ons land komen (pestvogel, kruisbek) omdat er in hun eigen gebied een soort overbevolking heerst op dat moment.

De vogeltrek duurt eigenlijk het hele jaar door, maar het duidelijkst is hij waar te nemen in de herfst. Vooral langs de kust vinden we dan grote hoeveelheden vogels; dat we ze juist langs de kust aantreffen komt omdat ze niet ineens een grote watervlakte als de Noordzee durven over te steken (als de vogels wind in de rug hebben (oost- of noordoostenwind) vliegen ze veel hoger en steken ze vaak wel in één keer over zonder dus eerst de kust te volgen).

Ze volgen de kust in zuidwestelijke richting tot Kaap Gris Nez in noordwest Frankrijk en steken

daar naar Engeland en Ierland over, omdat bij Gris Nez de kust te sterk naar het zuiden afbuigt. De meeste vogels houden de richting zuidwest aan. Door vogels te ringen is men erg veel te weten gekomen over de vogeltrek.

Waarom vindt de vogeltrek plaats?

De meest belangrijke reden is wel het instandhouden van de soort. Trekken is voordeliger dan de winter maar af te wachten, omdat in het laatste geval toch meer vogels sterven als gevolg van voedselgebrek dan tijdens het trekken gebeurt. We weten echter nog niet waarom vogels op een bepaald moment wegtrekken. Sommigen gaan weg als de dagen merkbaar korter worden, maar er zijn ook soorten die al weg gaan voor de langste dag (wulftureluur, grutto).

Het is ook interessant om te onderzoeken hoe de vogels hun winterverblijf vinden. Men heeft hiervoor een leuke proef uitgehaald met oude en jonge spreeuwen die men ving ergens bij Den Haag, vervolgens op het vliegtuig naar Zwitserland zette en daar oude en jonge vogels apart liet. De jonge dieren vlogen naar het zuidwesten (volgens hun instinct) en kwamen in Noord Spanje terecht, terwijl de oude vogels naar het Noordwesten vlogen en zo toch nog in Engeland terecht kwamen, waar ze anders ook altijd heen vliegen. Die oudere vogels hadden dus uit voorgaande jaren "geleerd" waar ze heen moesten, terwijl de jonge vogels die ervaring nog niet hadden en dus op de verkeerde plaats terecht kwamen. Verder is het bekend dat de vogels ook gebruik maken van de zon of de sterren waarop ze zich oriënteren tijdens het vliegen. Als het erg donker is wordt er niet gevlogen.

Niet alle vogels trekken op dezelfde manier. Insecteneters trekken 's nachts en zoeken overdag hun voedsel omdat er dan geen roofvogels zijn. Deze trekken n.l. overdag. Soms bestaat een groep trekkende vogels uit verschillende soorten, maar sommige soorten vogels trekken alleen. Voorbeelden hiervan zijn: de roofvogels, de koekoek. Ook trekken oude en jonge dieren vaak apart weg.

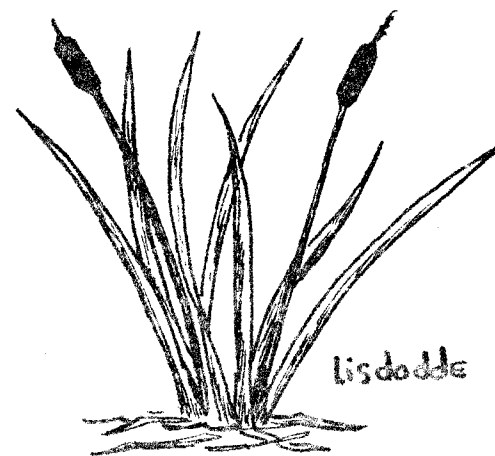
Bij de spreeuw en de kievit gaan de jongen het eerst weg, bij de koekoek gaan de ouden het eerst. Wie nog meer wil weten over de vogeltrek kan voor informatie schrijven naar het Vogeltrekstation, Kemperbergerweg 11, Arnhem.

Weekend Flevopolder

Het ligt in de bedoeling om begin oktober een weekend te houden in de Flevopolder. Het aksen van dit weekend zal liggen op het waarnemen van trekvogels. De Zuidelijke Flevopolder is voor vogelaars een eldorado. Tijdens de trek komen hier de vreemste soorten voor. Om er maar een paar te noemen; zeearend, zwartkopmeeuw, ijseend, dwergmeeuw, vorig jaar is er een (ontsnapte) pelikaan gezien enz. enz. Ook zal de observatiehut van de rijksdienst ijsselmeerpolders bezocht worden. Dit mag je gewoon niet missen. Omdat we nog bezig zijn met de organisatie kunnen we nog geen datum bekend maken maar zodra dat rond is krijg je nader bericht.

Nu nog iets over Zuidelijk Flevoland

Zuidelijk Flevoland is in het voorjaar van 1968 drooggefallen en het dieren en plantenleven daar heeft sindsdien een snelle ontwikkeling doorgemaakt. Vlak na het droogvallen was de polder een grote moddervlakte. De omstandigheden voor plantenleven zijn er zwaar, en slechts enkele soorten kunnen er kiemen, maar die hebben dan ook de ruimte voor zich en kiemen massaal. Enkele voorbeelden van soorten zijn: moerasandijvie, grote lisdodde, blaartrekken, de boterbloem en zeebies. Met vliegtuigen is in 1968 riet gezaaid. Dat riet dient om de grond geschikt te maken voor de toekomstige landbouw. Je kunt je misschien wel voorstellen dat zo'n ingreep een enorme invloed heeft op een nog zo jong ontwikkelde vegetatie. Het riet is de andere plantensoorten gaan overheersen en het landschap doet zich nu dan ook aan ons voor als een uitgestrekt rietland.

lisdodde

Wilgen zijn hier en daar spontaan opgeschoten. In de wat lagere plassen krijgen de andere planten nog wel een kans. De insektenbevolking en de vogelbevolking hebben net als de planten een ontwikkeling doorgemaakt van weinig soorten (en grote aantallen), naar wat meer soorten (en kleinere aantallen) en de grote aantallen bijv. watersnippen of de insektenwolken behoren dan ook tot het verleden. De verder schrijdende ontginning van het gebied breekt de natuurlijke ontwikkeling uiteraard abrupt af. Voor vogels is Zuidelijk Flevoland echter nog steeds zeer belangrijk. Als doortrek en overwinteringsgebied voor eenden, ganzen, waadvogels. De opvallendste broedvogels zijn wel kluut, bruine, blauwe en grauwe kiekendief, baardmees velduil.

